

Program: splošna gimnazija

IZOBRAŽEVALNI CILJI DIJAKOV SREDNJIH STROKOVNIH PROGRAMOV IN GIMNAZIJSKIH PROGRAMOV

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorica:

Brigita Golouh, 4. d

Mentorica:

Nives Laul, prof.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, marec 2018

ZAHVALA

Za pomoč pri izdelavi raziskovalne naloge, za strokovno usmerjenje in nasvete se zahvaljujem mentorici Nives Laul, prof.

Zahvaljujem se vsem, ki so mi pomagali pri nastanku raziskovalne naloge: dijakom Gimnazije Celje - Center, I. gimnazije v Celju, Šolskega centra Celje in Srednje ekonomske šole, ki so predstavljali anketirano skupino. Prav tako se zahvaljujem Špeli Vrbovšek za lektoriranje raziskovalne naloge.

KAZALO

1.	PROBLEM.....	1
2.	TEORETIČNI UVOD.....	2
2.1.	OPREDELITEV MOTIVACIJE	2
2.1.1.	UČNA MOTIVACIJA	3
2.2.	OPREDELITEV UČENJA	3
2.2.1.	SAMOREGULATIVNO UČENJE	4
2.3.	OPREDELITEV CILJEV.....	4
2.3.1.	POSTAVLJANJE CILJEV.....	5
2.3.2.	ŽIVLJENJSKI CILJI	5
3.	HIPOTEZE IN CILJI.....	6
3.1.	CILJI.....	6
3.2.	HIPOTEZE	6
4.	METODA	7
4.1.	VZOREC.....	7
4.2.	MERSKI INSTRUMENTI.....	7
4.3.	POSTOPEK ZBIRANJA PODATKOV	7
4.4.	POSTOPEK STATISTIČNE OBDELAVE	8
5.	REZULTATI IN ANALIZA	9
6.	INTERPRETACIJA	16
7.	SKLEPI	19
7.1.	KRITIKA NALOGE.....	19
7.2.	UPORABNA VREDNOST NALOGE.....	19
7.3.	NOVA VPRAŠANJA	19
8.	VIRI	20
9.	PRILOGE.....	21
9.1.	ANKETNI VPRAŠALNIK	21

POVZETEK, KLJUČNE BESEDE

Biti izobražen je pomembna lastnost vsakega posameznika, saj močno vpliva na njegov pristop do drugih ljudi in tako tudi na osebnostni razvoj. Kljub temu da se tega dobro zavedamo, se mnogi mladostniki soočajo s preprekami, ki jim otežujejo pot do želene izobrazbe. Pomanjkanje motivacije, pomanjkanje vizije in neizoblikovani cilji so le nekatere izmed njih. V raziskovalni nalogi sem predstavila, kako motivacija in obšolske dejavnosti vplivajo na učne navade dijakov nekaterih celjskih srednjih šol. Rezultati raziskave, izvedene z anketo, ki sem jo izdelala sama, kažejo, da na količino truda, ki ga dijaki vložijo v šolsko delo, vpliva pomanjkanje motivacije, volje in energije. Dijakom veliko pomenijo tudi obšolske dejavnosti, ki jim včasih vzamejo preveč časa. Zanimalo me je, ali se odnos dijakov srednjih strokovnih programov do učenja razlikuje od odnosa dijakov gimnazijskega programa. Dijaki, ki obiskujejo gimnazijski program, so pripravljeni šolskemu delu nameniti več časa, vendar pa sem z raziskavo ugotovila, da ni bistvene razlike v številu ur izostanka med dijaki obeh programov. Ob koncu srednje šole se dijaki spoprijemajo s pomembno odločitvijo, ali nadaljevati izobraževanje ali ne. Potrdila sem hipotezo, da se izobraževalni cilji dijakov omenjenih programov razlikujejo, obenem pa se večina dijakov odloči za nadaljnje izobraževanje. Pričakovano imajo dijaki, ki se vpišejo na srednji strokovni program, prej zastavljene cilje glede zaposlitve kot pa dijaki, ki se vpišejo v gimnazijo. Mladostniki v obdobju adolescence še niso popolnoma prepričani, kaj je njihov glavni življenjski cilj. Rezultati kažejo, da si želijo imeti družino, ne vedo pa, ali jim ta pomeni več kot uspešna kariera. Večina jih trdi, da so za kariero pripravljeni žrtvovati svoj prosti čas.

Ključne besede: motivacija, učenje, mladostniki, cilji, izobrazba

1. PROBLEM

Zanimajo me izobraževalni cilji mladostnikov, še posebej dijakov, ki obiskujejo srednješolski strokovni program ali gimnazijo. Opazila sem, da večina mladostnikov, s katerimi sem v stikih, ne ve, kaj bi želeli početi v življenju. Tako me je v raziskavo vodila radovednost, ali imajo oziroma so imeli moji vrstniki zastavljene cilje glede svoje prihodnosti in ali vedo, za kaj si prizadevajo, ko se učijo. Za raziskovanje te teme sem se odločila, ker so v družbi prisotni stereotipi glede dijakov strokovnih programov in gimnazij, s katerimi se ne strinjam. Velikokrat slišimo, da so dijaki gimnazijskih programov bolj resni in zavzeti za šolsko delo, zato me zanima, ali to res drži. Rada bi ugotovila, kaj je razlog, da določeni dijaki v šolsko delo ne vlagajo veliko truda. Glede na to, da imajo dijaki srednješolskih strokovnih programov po opravljeni poklicni maturi že poklic, me zanima, ali se kljub temu odločajo za nadaljnje izobraževanje. Živimo v času, ko tudi možnost zaposlitve igra veliko vlogo pri izbiri izobraževalnega programa in poklica, ki ga posameznik želi opravljati. Zanima me, kako pomembno vlogo ima trenutno kariera pri dijakih srednjih strokovnih in gimnazijskih programov. Tudi ustvarjanje družine je povezano z našimi cilji, zato me zanima, kako pomembna se dijakom zdi družina.

2. TEORETIČNI UVOD

Grški filozof Aristotel je že pred dva tisoč leti rekel: »Vsi ljudje si po naravi prizadevajo po znanju.« Govorimo o želji po tem, da bi vedeli vedno več. To posameznike, še posebej mlade motivira, da se izobražujejo. Vseskozi jih spremljajo življenjski cilji, ki se z leti spreminjajo.

2.1. OPREDELITEV MOTIVACIJE

Splošna definicija motivacije se nanaša na usmerjeno vedenje oziroma obnašanje. Motivacija je skupek vseh psiholoških procesov spodbujanja, vzdrževanja in usmerjanja telesnih in duševnih dejavnosti z namenom, da bi uresničili določen cilj. Vključuje tudi vrsto drugih dejavnikov, kot so želje, vrednote, interesi, ideali, motivi, potrebe, volja in cilji. Ravno motivacija je eden izmed razlogov, da ljudje s približno enakimi sposobnostmi ne dosegajo približno enakih dosežkov (Uvod v psihologijo, str. 97).

Mook (1996) je poudaril, da je »študij motivacije raziskovanje načel, ki nam bodo pomagala razumeti, zakaj ljudje in živali sprožamo specifična dejanja in specifične okoliščine in jih zbiramo ali v njih vztrajamo«.

Motivacijsko vedenje se pojavi, kadar se posameznik znajde v neuravnoteženi situaciji. Začnemo z neko dejavnostjo, ki nas usmeri k ciljem, sredstvom ali delovanjem, s katerimi bi izravnali in izboljšali situacijo. To imenujemo motivacijska dejavnost (Perspektive motivacije, str. 16).

Ločimo zunanjo (ekstrinzično) in notranjo (intrinzično) motivacijo, saj so dejavniki, ki nas motivirajo, različni. Zunanji dejavniki so dražljaji, pobude, pritiski, socialno okolje itd. Motivirajo nas zunanji cilji, torej različne pohvale, ocene, nagrade ali kazni, nazivi, zmage na tekmovanjih. Zunanja motivacija je spodbujena z delovanjem, za katerega bo posameznik nagrajen, obenem pa se izogiba dejavnostim, zaradi katerih bo kaznovan (Samoregulacija in učenje, str. 53). Vir teh spodbud so drugi ljudje, starši, sošolci, prijatelji ali pa širša družba. Vzroki za notranjo motivacijo so fiziološki procesi, goni, cilji, vrednote itd. Vir spodbud, kadar govorimo o notranji učni motivaciji, je učenec sam, njegov cilj je učenje samo. Spodbujena je, ker je naše delovanje zabavno, zanimivo, si tega želimo in ni pogojeno z nobeno nagrado iz okolja. Proces učenja je za posameznika, ki je notranje motiviran, vir zadovoljstva. V takšnih situacijah je glavna vrednota znanje, zato želi razvijati svoje sposobnosti oziroma se naučiti nekaj novega. Notranja motivacija je trajnejša, saj nam je v osebnem interesu, da se nekaj naučimo, posledično pa smo vztrajnejši pri doseganju cilja (Uvod v psihologijo, str. 98, 99).

Obe vrsti motivacije sta tako povezani in prepleteni, da ju je velikokrat težko ločiti.

2.1.1. UČNA MOTIVACIJA

Po Doriji (2011) je učna motivacija skupen pojav za vse vrste motivacij v učni situaciji. Obsega vse, kar daje učencu pobude za učenje, ga usmerja, mu določa intenzivnost, trajanje in kakovost, ne glede na to, ali to prihaja od zunaj ali od znotraj (Samoregulacija in učenje, str. 52). Motiviranost za šolsko učenje je kompleksen pedagoškopsihološki fenomen. Teoretično gledano je podanih veliko rešitev, vendar pa te ne zadoščajo, ko pride do prakse. V šoli se dijaki vsakodnevno srečujejo s pomanjkanjem motivacije za šolsko učenje. Šolsko učenje je zavestno in namerno pridobivanje znanja, predpisano z veljavnim učnim načrtom (Učna motivacija in razlike med učenci, str. 13). Učenje in motivacija sta močno povezana, saj je motivacija ena izmed ključnih spremenljivk za uspešno učenje. Poleg motivacijskih dejavnikov, kot so samopodoba, učni cilji, interes za učne naloge in zaznavanje pomembnosti učenja, so ključni tudi kognitivni dejavniki. Mednje štejemo znanje, spretnosti in sposobnosti. Motivacija igra ključno vlogo pri odločanju za določeno učno vedenje, saj se odraža v odnosu učencev do učenja (Učna motivacija in razlike med učenci, str. 17). Če se učenec neko snov želi naučiti, ga zanima in je vedoželjen, se bo učenja lotil prej, bolj zavzeto in dosledno. Snov si bo prej zapomnil in mu bo v spominu ostala več časa. Zato je pomembno, da so tudi zunanji dejavniki, ki učenca spremljajo v procesu učenja in pridobivanja znanja, ugodni. Pri tem govorimo o metodah, učiteljevem vedenju in ocenjevalnem sistemu (Učna motivacija in razlike med učenci, str. 15). Vpliv motivacije se kaže na več ravneh. Pri prvi ravni, tj. trajanje in pogostost učnih aktivnosti, govorimo o zapleteni zvezi med motivacijo in učnimi dosežki. Pri tem so pomembne sposobnosti, učne strategije in predznanje. Druga raven je oblika izvajanja učnih aktivnosti. Za izvajanje učnih aktivnosti je pomembno upoštevati uravnavanje napora, ki ga je učenec pripravljen vložiti v učenje, in strategije, ki učenca pripravijo in spodbudijo k doseganju ciljev – z drugimi besedami, volja. Ko govorimo o tretji ravni, funkcionalnem razpoloženju učenca med učno aktivnostjo, se osredotočamo na psihološko stanje učenca med učenjem (Učna motivacija in razlike med učenci, str. 18).

Gagne in St Pere (2002) ugotavljata, da je povezava med zunanjo motivacijo in učno uspešnostjo večja kot povezava med notranjo motivacijo in učno uspešnostjo. Navedeno ugotovitev utemeljujeta s tem, da je obiskovanje šole obvezno; posledično učenčevi interesi nimajo velike vloge.

2.2. OPREDELITEV UČENJA

Učenje velikokrat enačimo z izobraževanjem, vendar je učenje zelo širok pojem. Pomeni namreč vsako spremembo v vedenju, informiranosti, znanju, razumevanju, stališčih, spretnostih ali zmožnostih, ki je trajna in je ne moremo pripisati fizični rasti ali razvoju podedovanih vedenjskih vzorcev (Samoregulacija in učenje, 2011).

Dr. Slavica Černoša (2010) pravi, da se učimo zato, »da lahko kakovostno živimo in se dejavno vključimo v družbo, predvsem pa se učimo nenehno in vse življenje«. Zakaj se učiti, se sprašujejo učenci, v smislu formalnega izobraževanja. Veliko jih ne vidi smisla v učenju snovi, za katero menijo, da jim ne bo nikoli koristila. V določenem znanju ne vidijo uporabne

vrednosti, saj ga dojemajo kot orodje, s katerim bodo osrečili starše, ko bodo pridobili lepo oceno. Na proces učenja ne vplivajo le izobraževalne ustanove, ampak tudi starši, vrstniki, mediji in seveda učenci sami. Pomembno je, da se učenci naučijo samoregulativnih spretnosti, saj tako dosegajo boljše rezultate, poleg tega pa se naučijo upravljati z učnim procesom, namesto da postanejo njegova žrtev (Samoregulacija in učenje, 2011).

2.2.1. SAMOREGULATIVNO UČENJE

Doria (2011) samoregulacijo opredeljuje kot obseg procesov in mehanizmov, ki so vpleteni v začetek, trajanje in rezultate nekega obnašanja. Ti procesi so vedno vpleteni v trenutno osredotočanje pozornosti na samega sebe. Procesi samoregulacije so aktivirani, ko je rutinsko delovanje ovirano. Mehanizmi samoregulacije so tisti notranji procesi, ki posamezniku omogočajo voditi njegove ciljne aktivnosti skozi čas in skozi spremenljive okoliščine (Samoregulacija in učenje, str. 8). Samoregulacija ima ključen pomen pri doseganju ciljev, saj je ne glede na vrsto ciljev pomembna določena stopnja samoregulacije (*How to find happiness: Adolescents' life goals and free time activities*, str. 179).

Doria (2011) samoregulacijo vidi kot aktivnost, ki jo učenci izvajajo proaktivno, ne kot posledico poučevanja. Pravi tudi, da so študentje, ki verjamejo, da vplivajo na upravljanje svojega delovanja, uspešnejši. To se nanaša na njihovo obvladovanje samonadzora, samoinštrukcij, samovrednotenja in samookrepiteve. Da bi svoje cilje dosegli uspešnejše, se morajo naučiti upravljanja in nato uspešno upravljati s seboj. »Učenec, ki samoregulira učenje, se začne sam učiti, vztraja pri učenju, zaupa vase, uporablja učinkovite strategije ter na koncu ovrednoti svoje delo.« (Samoregulacija in učenje, str. 41).

Po Zimmermanu (1998) imamo v samoregulativnem procesu učenja, ki je ciklični proces, tri osnovne faze. Prva, *predvidevanje*, se nanaša na predhodne procese pripravljanja, določanje prostora za delovanje in prepričanja, ki imajo vpliv na učenje. Druga faza, imenovana *izvajanje ali kontrola volje*, vključuje pojave med učenjem, ki vplivajo na koncentracijo in izvajanje učnih procesov. Zadnja faza, *samorefleksija*, vključuje procese, ki se pojavijo ob postopku učenja in vplivajo na reakcijo učenca na to izkušnjo, obenem pa se nanaša na predhodna učna prizadevanja, s čimer se sklene samoregulativni učni cikel.

2.3. OPREDELITEV CILJEV

Življenjski cilj je motiviranost človeka za doseganje uspeha. Ta je namišljen in kljub temu da nima realne osnove, močno vpliva na posameznika. Posameznik cilje doživlja kot nekakšen

ideal, h kateremu stremi, vanj so usmerjena njegova osebnost in njegovo delovanje (Kobal Grum in Musek, 2009, po Adler, 1956). Cilj je eden izmed najosnovnejših pojmov motivacije. Njegovo preučevanje se nanaša na ciljno usmerjeno vedenje, h kateremu štejemo vztrajnost, prilagodljivost in usmerjenost.

2.3.1. POSTAVLJANJE CILJEV

Na motivacijo, kot tudi na postavljanje ciljev vplivajo zunanji in notranji dejavniki. Cilje delimo na pripisane in samopostavljene. Pripisani cilji so tisti, ki nam jih postavijo drugi, vendar je pri tem pomembno upoštevati, kdo je tisti, ki postavi cilj, in kakšno je sporočilo, ki se nanaša na cilj (Musek in Kobal Grum, 2009, po McGuire, 1969). Pod določenimi pogoji se lahko pripisani cilji spremenijo v samopostavljene, če so prisotni dejavniki kot npr. legitimnost in zaupanje (Musek in Kobal Grum, 2009, po Locke in Latham, 1990). Samopostavljeni oziroma osebni cilji so tisti, ki jih posameznik postavlja sam. Kljub temu da je posameznik sam motiviran za doseganje nekega cilja, so tudi ti cilji podvrženi močnim vplivom socialnega okolja. Pri postavljanju ciljev igra pomembno vlogo veliko faktorjev. Odvisno je od naših potreb, želja in hierarhije ciljev. Cilj odseva naše potrebe. Pomembna je tudi posameznikova samopodoba (Musek in Kobal Grum, 2009). Ljudje ne razmišljamo le o tem, kakšni smo, ampak tudi o tem, kakšni bi radi postali, o naših t. i. možnih sebstvih. Ta nam omogočajo, da oblikujemo ideje o tem, kakšne cilje, še posebej osebne, želimo doseči (Musek in Kobal Grum, 2009, po Markus in Kitayama, 1991).

2.3.2. ŽIVLJENJSKI CILJI

Življenjski cilji so splošni cilji, ki niso povezani s trenutnimi dogodki ali situacijami, ampak so dolgoročni, ki jih želi posameznik doseči (*How to find happiness: Adolescents' life goals and free time activities*, po Emmons, 2005, str. 37). Cilji so želena stanja, za katera si prizadevamo, jih poskušamo vzdrževati ali pa se jim izogniti. So kot trdna izražanja posameznikove prihodnosti in življenjskega namena (*How to find happiness: Adolescents' life goals and free time activities*, po Emmons, 2003, str. 37). Vsako naše vedenje ima svoj cilj, s katerim skušamo zadovoljiti neko potrebo (Musek in Kobal Gum, 2011). Skozi socializacijo ljudje sprejemamo različne življenjske cilje (*How to find happiness: Adolescents' life goals and free time activities*, po Cantor, Norem, Langston, Zirkel, Fleeson in Cool-Flanagan, 1991, str. 37). Vrednote in cilji se mogoče zdijo isti, ampak to ni res: vrednote so bolj abstraktne orientacije, za katere ni nujno, da se odražajo na konkretnih dejanjih (*How to find happiness: Adolescents' life goals and free time activities*, po Roccas, 2005, str. 38), medtem ko cilji predstavljajo želene izide, za katere si posameznik trenutno prizadeva (*How to find happiness: Adolescents' life goals and free time activities*, po Emmons, 2005, str. 38). V vsakdanjem življenju posamezniki veliko časa posvetijo razmišljanju o ciljnih, izbiranju med njimi in doseganju že zadanih. Če je posameznik uspešen pri doseganju njemu osebno pomembnih ciljev, potreb in želj, je srečnejši. Tako lahko tipi ciljev, njihova struktura in napredek k njihovem doseganju vplivajo na naša čustva in življenjsko zadovoljstvo (*How to find happiness: Adolescents' life goals and free time activities*, po Diener et al., 1999, str. 38).

3. HIPOTEZE IN CILJI

3.1. CILJI

1. Ugotoviti želim, koliko dijakov srednjih strokovnih programov ob začetku srednje šole ve, kaj želijo početi v življenju.
2. Ugotoviti želim, koliko maturantov srednjih šol se odloči za nadaljevanje šolanja.
3. Ugotoviti želim, koliko gimnazijcev želi doseči izobrazbo druge bolonjske stopnje.
4. Ugotoviti želim, koliko dijakov srednjih strokovnih programov želi doseči izobrazbo prve bolonjske stopnje.
5. Zanima me, ali so gimnazijci pripravljeni v šolsko delo vložiti več truda in časa kot dijaki srednjih strokovnih programov.
6. Zanima me, kolikšna je razlika v številu ur izostankov od pouka med dijaki gimnazijskega programa in programov srednjih strokovnih šol.
7. Zanima me, kaj je glavni cilj dijakov gimnazije in dijakov srednjih strokovnih programov.
8. Zanima me, koliko gimnazijcev ob začetku šolanja ve, kaj želijo početi v življenju.

3.2. HIPOTEZE

1. Dijaki srednjih strokovnih programov imajo prej zastavljene cilje glede zaposlitve kot dijaki gimnazijskega programa.
2. Večina maturantov srednjih šol se odloči za nadaljevanje šolanja.
3. Izobraževalni cilj večine gimnazijcev je doseči izobrazbo najmanj na drugi bolonjski stopnji (magisterij).
4. Izobraževalni cilj večine dijakov srednjih strokovnih programov je doseči izobrazbo na prvi bolonjski stopnji.
5. Gimnazijci so pripravljeni nameniti več časa in truda za doseganje svojih izobraževalnih ciljev kot dijaki srednjih strokovnih programov.
6. Ni razlike v številu ur izostankov od pouka med gimnazijci in dijaki srednjih strokovnih programov.
7. Glavni cilj dijakov gimnazije in srednjih strokovnih programov je uspešna kariera.
8. Večina dijakov, ki se vpiše na gimnazijski program, ob začetku srednje šole še ne ve, kaj želi početi v življenju.

4. METODA

4.1. VZOREC

V raziskavi je sodelovalo 277 dijakov različnih celjskih srednjih šol. Dijaki obiskujejo Gimnazijo Celje – Center, Šolski center Celje (Srednjo šolo za strojništvo, mehatroniko in medije ter Srednjo šolo za kemijo, elektrotehniko in računalništvo), I. gimnazijo v Celju in Ekonomsko šolo Celje.

Tabela 1. *Analiza vzorca glede na spol, letnik in vrsto srednješolskega programa*

Program	Spol				Letnik								Σ %
	M	%	Ž	%	Prvi	%	Drugi	%	Tretji	%	Četrti	%	
Strokovni	46	71	80	38	15	22	28	49	50	61	33	47	126 (46 %)
Gimnazijski	18	28	132	62	52	78	29	51	32	39	37	52	150 (54 %)
Σ	65	100	212	100	67	100	57	100	82	100	71	100	277 (100 %)

Vzorec vsebuje 277 udeležencev. Večina udeležencev je ženskega spola (77 %), največji delež jih obiskuje tretji letnik (29 %). 54 % vseh udeležencev obiskuje gimnazijski program.

4.2. MERSKI INSTRUMENTI

Za raziskavo sem uporabila anketni vprašalnik.

Vprašalnik, ki sem ga oblikovala sama, je sestavljen iz 13 vprašanj. Na začetku je treba vpisati svoj spol in letnik, katerega obiskuje udeleženec. Vprašanja 4, 8 in 11 so pogojna, zato nanje udeleženci odgovorijo le, če so z odgovorom v prejšnjem vprašanju izpolnili pogoj za prikaz omenjenih vprašanj. Večina vprašanj je zaprtega, izbirnega tipa, dva pa sta odprtega.

4.3. POSTOPEK ZBIRANJA PODATKOV

Anketiranje sem izvedla februarja 2018. Anketirala sem dijake Gimnazije Celje – Center, I. gimnazije v Celju, Ekonomske šole Celje in Šolskega centra Celje. Iz slednje šole so pri anketi sodelovali dijaki Srednje šole za strojništvo, mehatroniko in medije ter Srednje šole za kemijo, elektrotehniko in računalništvo. V uvodu v anketo je bilo zapisano, da je anketa namenjena le dijakom, ki obiskujejo gimnazijo ali srednjo strokovno šolo. Večina udeležencev je anketo rešila preko spleta, dijaki Srednje šole za strojništvo, mehatroniko in medije pa so ankete rešili v pisni obliki. Pri razdeljevanju in pobiranju anket na omenjeni šoli mi je pomagala prijateljica. Čas reševanja ni bil omejen, reševanje pa jim je vzelo približno 3 minute.

4.4. POSTOPEK STATISTIČNE OBDELAVE

Podatke sem uredila in obdelala s pomočjo spletne strani <https://www.1ka.si>, kjer sem anketo tudi izdelala. Nekaj podatkov sem obdelala tudi s pomočjo aplikacije Microsoft Excel.

5. REZULTATI IN ANALIZA

Tabela 2. *Analiza odgovorov na vprašanje »Kakšen je bil tvoj uspeh v prejšnjem letniku oz. razredu?«*

Možnost odgovora	Spol				Program				Σ
	M	%	Ž	%	Strokovni	%	Gimnazijski	%	
Odličen	17	26	76	36	24	19	70	47	93 (34 %)
Prav dober	24	37	78	37	64	50	37	24	102 (37 %)
Dober	24	37	56	26	39	31	41	27	80 (29 %)
Zadosten	0	0	2	1	0	0	2	1	2 (1 %)
Letnika nisem uspešno dokončal/a	0	0	0	0	0	0	0	0	0 (0 %)
Σ	65	100	213	100	127	100	150	100	277 (100 %)

Prvi ponujen odgovor je izbralo 93 anketiranih dijakov, od tega je bilo 17 moških in 76 žensk. Od teh jih 24 obiskuje strokovni srednješolski program, 70 pa gimnazijskega. Drugi odgovor je izbralo največ dijakov, 24 moških in 78 žensk, pri čemer jih 64 obiskuje strokovni program, 37 pa gimnazijo. Tretji odgovor je izbralo 24 moških in 56 žensk; 39 jih obiskuje strokovno šolo, 41 pa gimnazijo. Četrti možni odgovor sta izbrali le 2 dijakinji, obe obiskujeta gimnazijski program. Zadnjega ponujenega odgovora ni izbral nihče. Največ dijakov gimnazijskega programa je izbralo prvi možni odgovor, medtem ko so dijaki strokovnega programa največkrat izbrali drugi možni odgovor.

Tabela 3. *Analiza odgovorov na vprašanje »Ali nameravaš po srednji šoli nadaljevati s študijem na fakulteti?«*

Možnost odgovora	Letnik								Program				Σ
	Prvi %		Drugi %		Tretji %		Četrti %		Strokovni	%	Gimnazijski	%	
Da	55	89	50	20	71	87	70	97	105	83	140	97	246 (90 %)
Ne	1	1	2	1	2	2	1	1	6	5	0	0	6 (2 %)
Ne vem	6	10	5	8	9	11	1	1	16	12	5	3	21 (8 %)
Σ	62	100	57	100	82	100	72	100	127	100	145	100	273 (100 %)

Pri tretjem vprašanju so bili 3 možni odgovori. Največ dijakov je izbralo prvi odgovor, in sicer 55 moških in 191 žensk; od tega jih 105 obiskuje srednješolski strokovni program, 140 pa gimnazijskega. Najmanj dijakov (6) je izbralo drugi odgovor, od tega 3 moški in 3 ženske. Vsi obiskujejo strokovni program. 21 dijakov je izbralo zadnji odgovor. Slednjega je izbralo 16 žensk in 5 moških, od tega jih večina, 16, obiskuje strokovni program, ostali pa gimnazijo.

Tabela 4. Analiza odgovorov na vprašanje »Katero stopnjo izobrazbe želiš doseči?«

Možnost odgovora	Spol				Program				Σ
	M	%	Ž	%	Strokovni	%	Gimnazijski	%	
Prvo bolonjsko (diploma)	39	65	80	39	78	65	40	28	119 (46 %)
Drugo bolonjsko (magisterij)	11	18	101	49	40	33	72	50	112 (44 %)
Doktorat	10	17	26	12	3	2	33	22	26 (10 %)
Σ	60	100	207	100	121	100	145	100	257 (100 %)

Pri četrtem vprašanju je bil največkrat izbran prvi odgovor. Izbralo ga je 119 udeležencev, od tega 39 moških in 80 žensk. 78 jih obiskuje strokovni program, 40 pa gimnazijskega. Drugi možni odgovor je izbralo 11 moških in 101 ženska, pri čemer jih 40 obiskuje strokovni srednješolski program, 72 pa gimnazijskega. Tretji odgovor, ki je bil izbran najmanjkrat, saj se je zanj odločilo le 26 anketiranih dijakov, je izbralo 10 moških in 26 žensk. Izbralo ga je 33 dijakov gimnazije in le 3 dijaki strokovnega programa.

Tabela 5. Analiza odgovorov na vprašanje »Ali si ob vstopu v srednjo šolo vedel/a, kaj bi počel/a po končanem šolanju?«

Možnost odgovora	Spol				Program				Σ
	M	%	Ž	%	Strokovni	%	Gimnazijski	%	
Da, zagotovo	8	13	29	14	23	18	14	10	37 (14 %)
Da, vendar nisem bil/a popolnoma odločen/a	35	55	77	37	61	48	50	34	112 (41 %)
Ne	20	32	104	50	43	34	81	56	124 (45 %)
Σ	63	100	210	100	127	100	145	100	273 (100 %)

Najmanj dijakov je izbralo prvi odgovor. Zanj se je odločilo 8 dijakov in 29 dijakinj, od tega jih 23 obiskuje strokovni program, 14 pa gimnazijo. Za drugi odgovor se je odločilo 112 udeležencev. 35 od teh je bilo moških, 77 pa žensk; 61 jih obiskuje strokovni program, 50 pa gimnazijskega. Največ anketiranih se je odločilo za zadnji odgovor, katerega je izbralo 124 dijakov. 20 od teh je bilo moških in 104 ženske, pri čemer 43 dijakov obiskuje strokovni program, 81 pa gimnazijskega. Največ moških je tako izbralo drugi odgovor, medtem ko so se ženske večkrat odločile za tretjega. Največ dijakov srednješolskega strokovnega programa je izbralo drugi odgovor, največ dijakov gimnazijskega programa pa se je odločilo za tretjega.

Tabela 6. Analiza odgovorov na vprašanje »Koliko ur izostankov si imel/a v prejšnjem šolskem letu? (približno)«

Možnost odgovora	Spol				Program				Σ
	M	%	Ž	%	Strokovni %	Gimnazijski %			
Manj kot 10 ur	12	19	19	9	18	14	12	8	31 (11 %)
11–30 ur	19	30	53	25	31	24	41	28	72 (26 %)
31–60 ur	9	14	62	30	30	24	41	28	71 (26 %)
61–90 ur	10	16	29	14	18	14	21	15	39 (14 %)
91–120 ur	5	8	18	9	12	10	11	8	23 (8 %)
121–150 ur	3	5	11	4	6	5	8	6	14 (5 %)
151–180 ur	3	5	6	3	6	5	3	2	9 (3 %)
181–200 ur	0	0	4	2	3	2	1	1	4 (1 %)
Več kot 200 ur	2	3	8	4	3	2	7	5	10 (4 %)
Σ	63	100	210	100	127	100	145	100	273 (100 %)

Prvo možnost odgovora je izbralo 31 udeležencev, 12 moških in 19 žensk. Od tega jih 18 obiskuje strokovni program, 12 pa gimnazijskega. Drugi odgovor je izbralo največ udeležencev v anketi, in sicer 72. Od tega je bilo 53 ženskih odgovorov, preostali pa moški; 41 jih obiskuje gimnazijski program, 31 pa strokovnega. Tretjo možnost odgovora je izbralo 9 moških in 62 žensk, pri čemer jih 30 obiskuje srednješolski strokovni program, 41 pa gimnazijskega. Četrty odgovor je izbralo 10 moških in 29 žensk; 18 jih obiskuje strokovni program, preostali pa gimnazijo. Peto možnost odgovora je izbralo 23 udeležencev, od tega 5 moških, ostale so ženske. Več od teh obiskuje strokovni program. Šesti možni odgovor je izbralo 15 udeležencev, od tega 3 moški in 11 žensk, od tega jih 6 obiskuje srednješolski strokovni program, preostalih 8 pa gimnazijskega. Sedmi odgovor je izbralo 6 žensk in 3 moški, 6 jih obiskuje enega izmed strokovnih programov, 3 pa gimnazijskega. Predzadnja možnost odgovora je bila najmanjkrat izbrana, saj so jo izbrali le 4 udeleženci, vse so bile ženske. 3 od njih obiskujejo strokovni program, ena pa gimnazijo. Zadnji odgovor je izbralo 10 udeležencev, 2 izmed njih sta bila moškega spola, ostalih 8 pa ženskega. 3 izmed njih obiskujejo strokovni program, preostalih 7 pa gimnazijski program. Največ žensk je izbralo tretji odgovor, največ moških pa drugega. Udeleženci, tako iz strokovnih programov kot iz gimnazijskega programa, so največkrat izbrali drugo in tretjo možnost odgovora.

Tabela 7. Analiza odgovorov na vprašanje »Ali se ukvarjaš s kakšno obšolsko dejavnostjo?«

Možnost odgovora	Spol				Program				Σ
	M	%	Ž	%	Strokovni %	Gimnazijski %			
Da	47	75	119	57	74	58	92	64	166 (61 %)
Ne	16	25	89	43	53	42	51	36	105 (39 %)
Σ	63	100	208	100	127	100	143	100	271 (100 %)

Pri sedmem vprašanju je 166 udeležencev izbralo prvi ponujeni odgovor. Izbralo ga je 47 moških in 119 žensk, od tega jih 74 obiskuje strokovni program, 92 pa gimnazijskega.

Preostalih 105 udeležencev se je odločilo za drugi odgovor, katerega je izbralo 16 moških in 89 žensk. Večina od teh obiskuje strokovni program, le 2 manj pa gimnazijskega.

Tabela 8. *Analiza odgovorov na vprašanje »Koliko ur tedensko nameniš obšolskim obveznostim?«*

Možnost odgovora	M		Spol		Program				Σ
	M	%	Ž	%	Strokovni %	Gimnazijski %			
3 ure ali manj	8	18	33	31	17	25	24	29	41 (27 %)
4–6 ur	9	20	45	42	22	32	32	38	54 (36 %)
7–9 ur	7	16	11	10	9	13	9	11	18 (12 %)
10–12 ur	9	21	9	8	9	13	9	11	18 (11 %)
Več kot 13 ur	11	25	10	9	11	16	10	12	21 (14 %)
Σ	44	100	108	100	68	100	84	100	152 (100 %)

Na vprašanje je odgovorilo 152 anketiranih dijakov. Prvi sklop odgovorov je izbralo 41 dijakov, od tega jih 17 obiskuje srednješolski strokovni program in 24 gimnazijskega. Drugi sklop odgovorov je izbralo največ udeležencev; 9 moških in 45 žensk, od tega jih 22 obiskuje strokovni program, 32 pa gimnazijskega. Tretji sklop odgovorov je izbralo 18 dijakov, od tega 9 dijakov strokovnih programov in 9 gimnazijskega; od tega je bilo 7 moških in 11 žensk. Enako število dijakov je izbralo predzadnji sklop odgovorov, 9 moških in 9 žensk, pri čemer jih 9 obiskuje srednjo strokovno šolo, 9 pa gimnazijo. Odgovor iz zadnjega sklopa je izbralo 21 udeležencev, od tega 11 moških in 10 žensk, pri čemer jih 11 obiskuje srednješolski strokovni program, preostali pa gimnazijskega.

Tabela 9. *Analiza odgovorov na vprašanje »Koliko časa dnevno nameniš šolskemu delu? (povprečno)«*

Možnost odgovora	M		Spol		Program				Σ
	M	%	Ž	%	Strokovni %	Gimnazijski %			
Manj kot 1 uro	42	67	52	25	60	48	33	23	94 (35 %)
1–3 ure	19	30	108	52	50	39	77	54	127 (47 %)
3–5 ur	2	3	40	19	13	10	29	20	42 (15 %)
Več kot 5 ur	0	0	9	4	4	3	5	3	9 (3 %)
Σ	63	100	209	100	127	100	144	100	272 (100 %)

94 dijakov se je odločilo za prvi ponujeni odgovor, od tega 42 moških in 52 žensk. 60 jih obiskuje strokovni program, 33 pa gimnazijskega. Največ, 62 %, jih je izbralo drugi odgovor. Prevladovali so ženski glasovi, ki jih je bilo 108, 19 pa je bilo moških. 50 jih obiskuje strokovni program, 77 pa gimnazijskega. 42 dijakov je izbralo tretji možni odgovor, od teh 2 moška, preostale glasove so prispevale ženske. 13 dijakov, ki se je odločilo za ta odgovor, obiskuje strokovni program, 29 pa gimnazijo. Le 9 dijakov se je odločilo za zadnji odgovor, vse so bile ženske; 5 jih obiskuje gimnazijo, preostale 4 pa strokovni program.

Tabela 10. Analiza odgovorov na vprašanje »Meniš, da vložiš v šolsko delo veliko truda?«

Možnost odgovora	Spol				Program				Σ
	M	%	Ž	%	Strokovni %	Gimnazijski %			
Da	20	33	124	59	64	50	72	49	144 (53 %)
Ne	43	72	86	41	63	50	66	50	129 (47 %)
Σ	63	100	210	100	127	100	145	100	272 (100 %)

Pri desetem vprašanju se je 20 moških in 124 žensk odločilo za prvi, pritrdilni odgovor. Od teh jih 64 obiskuje strokovni program, 72 pa gimnazijskega. Preostali so se odločili za drugi odgovor, in sicer 129 dijakov, 43 moških in 86 žensk, pri čemer jih 63 obiskuje strokovni program, ostali pa gimnazijskega.

Tabela 11. Analiza odgovorov na vprašanje »Zakaj NE?«

Možnost odgovora	Spol				Program				Σ
	M	%	Ž	%	Strokovni %	Gimnazijski %			
Nimam volje/motivacije	27	40	64	43	40	46	51	40	91 (42 %)
Po pouku nimam energije za učenje	17	25	42	28	23	26	36	28	59 (27 %)
Raje preberem knjigo/pogledam serijo	11	17	28	19	13	15	26	20	39 (18 %)
Drugo	12	18	16	11	12	13	16	12	28 (13 %)
Σ	67	100	150	100	88	100	129	100	217 (100 %)

Na enajsto vprašanje je odgovoril le del udeležencev, saj je bilo navodilo, da nanj odgovorijo tisti, ki so na predhodno vprašanje odgovorili nikalno. Odgovorilo je 67 moških in 150 žensk. Možnih je bilo več odgovorov. Prvi odgovor je izbralo 27 moških in 64 žensk, od tega 40 dijakov strokovnih programov in 51 gimnazijskega. Za drugi odgovor se je odločilo 17 moških in 42 žensk, 23 od teh jih obiskuje strokovni program, ostali pa gimnazijo. Tretji odgovor je izbralo 11 moških in 28 žensk; 13 jih obiskuje strokovni program, 26 pa gimnazijskega. Zadnji odgovor je bil odprtega tipa. Zanj se je odločilo 12 udeležencev in 16 udeleženk, 12 jih obiskuje strokovni program, 16 pa gimnazijo. Razlogi, ki so ji navedli pod drugo, so v glavnem primanjkovanje časa, nezahtevnost programa in slaba koncentracija.

Tabela 12. Analiza odgovorov na vprašanje »Označi, ali se strinjaš z navedenimi trditvami o bodoči karieri.«

Trditev	Se ne strinjam	Neodločen/a	Se strinjam	Σ
1	156 (60 %)	72 (28 %)	34 (13 %)	100
2	53 (20 %)	77 (30 %)	132 (50 %)	100
3	194 (75 %)	53 (20 %)	13 (5 %)	100
4	121 (46 %)	96 (37 %)	44 (17 %)	100
5	17 (7 %)	63 (24 %)	181 (69 %)	100
6	79 (30 %)	93 (35 %)	88 (34 %)	100

Trditev 1: Za uspešno kariero sem se pripravljen/a odpovedati ustvarjanju družine.

Trditev 2: Za uspešno kariero sem pripravljen/a žrtvovati prosti čas.

Trditev 3: Za uspešno kariero nisem pripravljen/a žrtvovati ničesar.

Trditev 4: Uspešno kariero postavljam na prvo mesto.

Trditev 5: Za uspešno kariero sem pripravljen/a trdo delati, tudi nadure.

Trditev 6: Uspešna kariera je moj glavni dolgoročni cilj.

Največ udeležencev je pri prvi trditvi izbralo odgovor »Se ne strinjam«, najmanj se jih je odločilo za možnost »Neodločen/a«. Pri drugi trditvi je bila najpogostejše izbrana možnost odgovora »Se strinjam«, najmanjkrat pa »Se ne strinjam«. Pri tretji trditvi so udeleženci največkrat izbrali odgovor »Se ne strinjam«, najmanjkrat pa odgovor »Se strinjam«. Pri četrti trditvi je bil največkrat izbran odgovor »Se ne strinjam«, najmanjkrat pa odgovor »Se strinjam«. Najbolj ugoden odgovor za peto trditev je bil »Se strinjam«, najmanj se jih je določilo za odgovor »Se ne strinjam«. Pri zadnji trditvi je največ udeležencev izbralo možnost »Neodločen/a«, najmanj pa možnost »Se ne strinjam«.

Tabela 13. Analiza odgovorov na vprašanje »Označi, ali se strinjaš z navedenimi trditvami o ustvarjanju družine.«

Trditev	Se ne strinjam	Neodločen/a	Se strinjam	Σ
1	46 (17 %)	113 (43 %)	105 (40 %)	100
2	48 (18 %)	83 (31 %)	133 (50 %)	100
3	60 (23 %)	109 (42 %)	92 (35 %)	100
4	60 (23 %)	89 (34 %)	110 (43 %)	100
5	214 (82 %)	33 (13 %)	14 (5 %)	100
Σ				

Trditev 1: V dobro družine sem se pripravljen/a odpovedati višjim položajem v službi.

Trditev 2: V dobro družine sem se pripravljen/a odpovedati daljšim potovanjem.

Trditev 3: Večjo željo imam ustvariti si družino, kot pa si zgraditi uspešno kariero.

Trditev 4: Imeti svojo družino je moj glavni dolgoročni cilj.

Trditev 5: Ne želim si družine.

Pri zadnjem vprašanju je pri prvi trditvi največ udeležencev izbralo možnost »Neodločen/a«, najmanj pa možnost »Se ne strinjam«. Pri drugi trditvi je bila najpogosteje zapisana možnost odgovora »Se strinjam«, najmanjkrat pa »Se ne strinjam«. Pri tretji trditvi so udeleženci raziskave največkrat izbrali odgovor »Neodločen/a«, najmanjkrat pa odgovor »Se ne strinjam«. Pri četrti trditvi je bil največkrat izbran odgovor »Se strinjam«, najmanjkrat pa odgovor »Se ne strinjam«. Pri zadnji trditvi je največ udeležencev izbralo možnost »Se ne strinjam«, najmanj pa možnost »Neodločen/a«.

6. INTERPRETACIJA

Prvo hipotezo, ki pravi, da imajo dijaki srednjih strokovnih programov prej zastavljene cilje glede zaposlitve kot dijaki gimnazijskega programa, lahko potrdim. V petem vprašanju (»Ali si ob vstopu v srednjo šolo vedel/a, kaj bi počel/a po končanem študiju?«) je največ dijakov strokovnih programov odgovorilo z »Da, vendar nisem bil/a popolnoma odločen/a«. Dijaki gimnazijskega programa so se najbolj množično odzvali z odgovorom »Ne«. To pomeni, da se je več dijakov, ki so vsaj približno vedeli, kateri poklic želijo opravljati v življenju, odločilo za vpis na srednjo strokovno šolo. Dijaki srednjih strokovnih programov so tako že ob koncu osnovne šole, preden so se vpisali v srednješolski program, vedeli, kaj jih veseli, in temu primerno izbrali šolo. Večina udeležencev, ki obiskujejo gimnazijo, ob koncu osnovne šole še ni vedela, kaj si želi početi v življenju. Sklepam, da so zato izbrali splošni program izobraževanja, saj so jim z opravljeno splošno maturo odprte tako rekoč vse poti za nadaljnjo izbiro študija. Tisti gimnazijci, ki so bili ob vstopu v gimnazijo prepričani, kaj želijo početi po končanem šolanju, verjetno za vpis na fakulteto potrebujejo opravljeno splošno maturo, saj s poklicno ne dosegajo pogojev za vpis, ki jih postavlja želena fakulteta.

Drugo hipotezo, ki se glasi »Večina maturantov srednjih šol se odloči za nadaljevanje šolanja«, lahko potrdim. V anketi je sodelovalo 72 maturantov, od tega jih je 70 na vprašanje »Ali nameravaš po srednji šoli nadaljevati s študijem na fakulteti?« odgovorilo pritrdilno. To pomeni, da veliki večini dijakov zadnjega letnika srednje šole opravljena matura ne zadostuje in imajo zato namen po končani srednji šoli izobraževanje nadaljevati na fakulteti.

Ko nekdo reče, da ne bo obiskoval fakultete, se zdi to nenavadna odločitev. To, da po končani srednji šoli dijaki nadaljujejo šolanje, se je uveljavilo kot nekaj normalnega ali pa celo obveznega. Nihče od gimnazijskih dijakov ni označil, da se nima namena nadalje izobraževati na fakulteti, medtem ko se je za to možnost odločilo 5 % dijakov srednjih strokovnih programov. To pomeni, da se želijo vsi udeleženi dijaki gimnazij osredotočiti na določeno stroko, v katero se bodo poglobili na fakulteti. To se mi zdi smiselno, saj je težko dobiti službo, če imaš opravljeno le splošno maturo, torej nimaš nobenega poklica. Dijaki, ki še ne vedo, ali bodo šolanje nadaljevali na fakulteti, verjetno še niso maturantje in imajo za odločitev še nekaj časa.

Tretja hipoteza je, da je izobraževalni cilj večine gimnazijcev doseči izobrazbo najmanj na drugi bolonjski stopnji (magisterij). Udeležencem sem postavila vprašanje, katero stopnjo izobrazbe želijo doseči. Hipotezo lahko ovržem, saj je le polovica anketiranih dijakov odgovorila, da želijo doseči drugo bolonjsko stopnjo. Ostali udeleženci so zapisali, da bi radi dosegli ali prvo bolonjsko stopnjo ali doktorat. Razlogov za dobljene rezultate je lahko več. Dijakom do tretjega letnika po navadi niso predstavljeni načini in oblike študija, zato verjetno ne poznajo dovolj obeh stopenj študija; poleg tega si je težko predstavljati zahtevnost študija. Podatki, ki jih sprejemajo od starejših prijateljev ali znancev, so relativni in se razlikujejo glede na posameznika. Dijaki gimnazije se veliko učijo, zavedajo se, da je izobraževanje na fakulteti zahtevnejše in terja bistveno več časa in truda, zato so že utrujeni. Študij želijo dokončati čimprej, s tem pridobiti izobrazbo in se nato verjetno tudi zaposliti. Za

opravljanje nekaterih poklicev je treba doseči izobrazbo na drugi bolonjski stopnji, medtem ko za druge zadostuje prva stopnja.

Četrto hipotezo, ki pravi, da je izobraževalni cilj večine dijakov srednjih strokovnih programov doseči izobrazbo na prvi bolonjski stopnji, lahko potrdim. Na vprašanje, katero stopnjo izobrazbe želijo doseči, je največ dijakov odgovorilo, da želi doseči prvo bolonjsko stopnjo oziroma diplomu. Dijaki srednjih strokovnih programov imajo po končani srednji šoli z opravljeno poklicno maturo že poklic. Nadaljevanje izobraževanja na fakulteti izboljša njihovo znanje. Verjetno pa se nekateri dijaki odločijo, da se bodo na fakulteti seznanili z novo stroko in z opravljeno prvo bolonjsko stopnjo dobili še dodaten naziv. Oba razloga se mi zdita smiselna. To poveča možnost zaposlitve. V sedanji družbi se od mladih pričakuje, da bodo polni znanja, inovativni, da bodo v podjetje, kjer se bodo zaposlili, prinesli svežino in nove ideje za razvoj. Več znanja in izkušenj kot imaš, lažje je to mogoče. Še en dejavnik, ki verjetno vpliva na to, da se dijaki odločajo za nadaljevanje izobraževanja, je izkušnja, ki jo pridobijo, če se prvič odselijo od doma. Dijaki se navadno odločajo za redni študij, kar pomeni, da se vsak teden selijo od doma v mesto izobraževanja. To je priložnost, da se najdejo in da dobijo izkušnjo, kako je živeti sam, sam skrbeti zase, tudi delati in si s tem zaslužiti nekaj denarja. Posamezniki v takšnem okolju osebno rastejo. Ko pridobijo višjo izobrazbo kot srednješolsko, so lažje zaposljivi, tudi zaradi pridobljenih izkušenj.

Peto hipotezo, ki pravi, da so gimnazijci pripravljeni nameniti več časa in truda za doseganje svojih izobraževalnih ciljev kot dijaki strokovnih programov, lahko potrdim. Na deveto vprašanje, ki dijake sprašuje, koliko časa dnevno namenijo šolskemu delu, je več dijakov gimnazije odgovorilo, da temu namenijo več ur kot pa dijaki srednjih strokovnih programov. Oba srednješolska programa, strokovni in gimnazijski, sta zahtevna. Menim, da je o primerjavi težavnosti določenih programov težko govoriti, saj je težavnost relativen pojem, ki se razlikuje od posameznika. Vseeno pa je učni načrt, ki je namenjen gimnazijcem, obsežnejši, saj obsega tako vse naravoslovne kot družboslovne predmete. Pri vseh predmetih, ki se jih dijaki gimnazije učijo, je pomembno splošno znanje. Učni načrti in predmetniki srednješolskih strokovnih programov so prilagojeni poklicu, ki ga naj bi dijak, ko konča s šolanjem na tej šoli, opravljal. Zato poglobljanje v snovi, ki se ne direktno povezujejo s strokovnimi predmeti, ni tako zelo obsežno, snovi pa se velikokrat povezujejo. Pridobljeni rezultati so posledično pričakovani. Dijaki gimnazije so pripravljeni nekoliko več časa vložiti v učenje, saj je to edina možnost, če želijo pridobivati zelene ocene, ki jim bodo prinesle uspešno opravljeno maturo. Nikakor se ne strinjam s tem, da dijaki strokovnih programov v šolo ne vlagajo truda ali da njihovi programi niso zahtevni, kakor je v družbi sprejeto. Vsaka ocena, ki jo dijak pridobi, terja svoj čas, trud in zagnanost. Razlika je le v količini časa in truda, ki je zanjo potreben. Največkrat dijaki ne vložijo veliko truda v šolsko delo, saj za to nimajo volje ali motivacije, kar je razvidno iz analize odgovorov na enajsto vprašanje. Med drugimi razlogi za malo vloženega truda je to, da dijaki po pouku nimajo energije za učenje. Šolski sistem od njih zahteva, da s poukom pričnejo ob sedmi uri zjutraj (redko ob osmi), nato v šolskih klopih sedijo od 6 do 8 ur, preden se vrnejo domov. Tam jih spet čaka delo, ki so jim ga naložili profesorji. Več kot polovica udeležencev se ukvarja z vsaj eno obšolsko dejavnostjo, kar razberemo iz analize odgovorov na sedmo vprašanje. Tudi to je eden izmed razlogov, zakaj dijaki ne vložijo veliko truda v šolsko delo.

Šesta hipoteza pravi, da ni razlike v številu ur izostankov od pouka med gimnazijci in dijaki srednjih strokovnih programov. Na vprašanje »Koliko ur izostankov si imel/a v prejšnjem šolskem letu? (približno)« so dijaki obeh programov odgovarjali precej podobno. Pri nobeni izmed možnosti odgovora ni bilo več kot za 4 % razlike v številu ur izostankov med programoma, razen pri možnosti »Manj kot 10 ur«, katero je izbralo več dijakov strokovnih programov. Tako lahko tudi to hipotezo potrdim. Največ anketiranih dijakov je v prejšnjem letniku izostalo med 11 in 60 ur. Med izostanke so šteti opravičeni in neopravičeni izostanki. Opravičenih izostankov je več, saj jih je več tudi dovoljenih s strani šole. Na bolezenska stanja ne moremo vplivati. Ko telo sporoči, da smo bolni, je priporočeno ostati doma in se pozdraviti. Za lažjo interpretacijo bi morala posebej vprašati, koliko od teh ur je neopravičenih. Dijaki se zavedajo, da manjkanje pri pouku pomeni, da ne slišijo razlage snovi, poleg tega morajo snov doma prepisati in nadoknaditi. Za to porabijo veliko svojega prostega časa, ne glede na to, katero šolo obiskujejo. Zato menim, da slej ko prej odnehajo z neopravičenim odhajanjem od pouka, da bi šli kaj popit, na malico ali pa domov. Dijaki so med šolami povezani, saj prihajajo iz istih krajev, so bili sošolci v osnovni šoli, se poznajo prek obšolskih dejavnosti ali preko skupnih prijateljev. Menim, da če gre nekdo od pouka, ker ne želi biti več tam (ne zaradi zdravstvenih razlogov), je velika možnost, da se mu pridruži nekdo z druge šole, ki ima tudi takrat pouk. Zato se mi zdi smiselno, da se število izostankov ne razlikuje drastično glede na program. Iz podatkov o izostankih dijakov Gimnazije Celje – Center, lahko povem, da je bilo v šolskem letu 2016/2017 v prvi ocenjevalni konferenci zabeleženih več izostankov pri dijakih gimnazijskega programa kot pri dijakih predšolske vzgoje, torej strokovnega programa, ki se izvaja na omenjeni šoli. Razlika je le 3%. Zanimivo je poudariti, da sem opazila tudi, da se število ur izostankov povečuje glede na letnik šolanja. Tako v povprečju dijaki višjih letnikov manjkajo več kot dijaki nižjih.

Sedmo hipotezo, ki pravi, da je glavni cilj dijakov gimnazije in srednjih strokovnih programov uspešna kariera, težko potrdim ali ovržem. Rezultati odgovorov na dvanajsto vprašanje nam pokažejo, da so dijaki pripravljeni žrtvovati prosti čas, niso pa se pripravljeni odpovedati ustvarjanju družine za uspešno kariero. Na vprašanje, ali je kariera njihov glavni dolgoročni cilj, je večina udeležencev odgovorila, da so neodločeni. Prav tako so bili neodločeni glede tega, ali so se v dobro družine pripravljeni odpovedati višjim položajem v službi in če je njihova želja po družini večja od želje po uspešni karieri. V odgovorih na trinajsto vprašanje jih večina trdi, da je njihov dolgoročni cilj imeti svojo družino. Dobljeni rezultati ne dajejo odgovora na moje vprašanje, sklepam pa, da si dijaki trenutno po eni strani želijo kariero, želijo si tudi svojo družino, ne vedo pa, kaj si želijo bolj oziroma kaj je njihova prioriteta. Verjetno se je težko v obdobju odraščanja, ko so posamezniki pod pritiskom zaradi ocen, odločitve, kam in kako po srednji šoli, in različnih razmerij, odločiti in razmišljati o tem, ali ti bo čez desetletje več pomenil visok položaj v službi ali imeti svojo družino. Je pa tudi o tem pomembno razmišljati.

Osma hipoteza, ki pravi, da večina dijakov, ki se vpiše na gimnazijski program, ob začetku srednje šole še ne ve, kaj želi početi v življenju, se precej povezuje s prvo hipotezo. Tako lahko tudi to, tako kot prvo, potrdim.

7. SKLEPI

7.1. KRITIKA NALOGE

Pri svoji raziskovalni nalogi sem bila premalo natančna pri šestem vprašanju, saj bi morala za boljše in bolj verodostojne rezultate razčleniti izostanke na opravičene in neopravičene. Pri tem vprašanju sem tudi dobila odziv, da se je bilo težko spomniti za toliko časa nazaj, sploh ker dijaki niso pozorni na to, koliko ur so manjkali v celotnem šolskem letu. Verjetno bi se dijaki tudi lažje spomnili, koliko so imeli neopravičenih izostankov, kot pa opravičenih. Morala bi se osredotočiti na eno izmed možnosti vzrokov izostajanja.

Prav tako bi morala biti bolj pazljiva pri postavljanju vprašanj pri predzadnjem in zadnjem vprašanju, saj sem dobila občutek, da so se pri nekaterih trditvah udeleženci zmedli in niso vedeli, kaj točno želim od njih vedeti. Nekatere trditve bi morala napisati bolj enostavno.

7.2. UPORABNA VREDNOST NALOGE

Raziskovalna naloga bi lahko koristila vsem dijakom, ki obiskujejo gimnazijski ali strokovni program, saj bi lahko našli informacije, ki bi jim bile v pomoč pri iskanju motivacije ali pri postavljanju bolj jasnih ciljev. Uporabili bi jo lahko tudi svetovalni delavci in razredniki, da bi izvedeli, kakšni so cilji dijakov glede nadaljevanja izobraževanja. Koristne bi bile informacije o tem, zakaj dijaki v šolsko delo (ne) vložijo dovolj truda, saj bi lahko na to temo organizirali delavnice ali predavanja, s katerimi bi pomagali dijakom. Za statistične namene bi jim lahko pomagali tudi rezultati glede izostankov dijakov. Poleg njih bi lahko to raziskovalno nalogo uporabili študentje pedagoškega študija, saj bi si lahko s pridobljenimi informacijami pomagali pri svojih seminarskih nalogah in pri študiju o motivaciji in ciljih mladostnikov.

7.3. NOVA VPRAŠANJA

Ob analiziranju anketnega vprašalnika se mi je porajalo nekaj vprašanj, ki bi jih bilo zanimivo raziskati. Večina dijakov, ki meni, da v šolsko delo ne vložijo dovolj truda, pravi, da za to nima volje ali motivacije. Lahko bi raziskala, kdo dijake motivira za učenje in šolsko delo, ali jih vodi notranja ali zunanja motivacija.

Zanimivo bi bilo raziskati, na podlagi česa so se dijaki srednjih strokovnih programov odločili za šolo oziroma program, ki ga obiskujejo, torej ali so se odločili zaradi poklica, ki ga lahko opravljajo po končani srednji šoli, ali je pretehtal kakšen drug razlog.

8. VIRI

Anić P., doktorska disertacija (Ljubljana 2012). *How to find happiness: Adolescents' life goals and free time activities/Kako priti do sreče: Življenjski cilji adolescentov in aktivnosti v prostem času*

Doria J. (2011). *Samoregulacija in učenje*. Ljubljana: Atelje Doria. –(Zbirka Kreativno mišljenje).

Juriševič M. (2006). *Učna motivacija in razlike med učenci*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Kobal Grum D., Musek J. (2009). *Perspektive motivacije*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Kompare, Alenka, idr. (2012). *Uvod v psihologijo. Učbenik za psihologijo v 2. letniku gimnazijskega in srednjega tehniškega oz. strokovnega izobraževanja*. Ljubljana: DZS

Internetni vir 1: <http://www.cernosa.si/2010/05/zakaj-se-uciti/> (Sneto: 24.2.2018)

9. PRILOGE

9.1. ANKETNI VPRAŠALNIK

Pozdravljeni! Sem Brigita Golouh, dijakinja četrtega letnika Gimnazije Celje-Center. Pri predmetu psihologija izdelujem raziskovalno nalogo o izobraževalnih ciljih dijakov srednjih šol. Anketa je namenjena le dijaku, ki obiskuje gimnazijo ali srednjo strokovno šolo. Prosim, če si vzamete nekaj minut in pričnete z izpolnjevanjem ankete.

Spol:

- ☐ Moški
☐ Ženski

Letnik:

- ☐ Prvi
☐ Drugi
☐ Tretji
☐ Četrti

Q1 - Kateri srednješolski program obiskuješ?

- ☐ Strokovni (4 leta)
☐ Gimnazijski (4 leta)
☐ Poklicni (3 leta)

Q2 - Kakšen je bil tvoj uspeh v prejšnjem letniku oz. razredu?

- ☐ Odličen (5)
☐ Prav dober (4)
☐ Dober (3)
☐ Zadosten (2)
☐ Letnika nisem uspešno dokončal/a

Q3 - Ali nameravaš po srednji šoli nadaljevati s študijem na fakulteti?

- ☐ Da
☐ Ne
☐ Ne vem

Q4 - Katero stopnjo izobrazbe želiš doseči?

- ☐ Prvo bolonjsko (diploma)

- ☐ Drugo bolonjsko (magisterij)
- ☐ Doktorat

Q5 - Ali si ob vstopu v srednjo šolo vedel/a, kaj bi počel/a po končanem šolanju?

- ☐ Da, zagotovo
- ☐ Da, vendar nisem bil/a popolnoma odločen/a
- ☐ Ne

Q6 - Koliko ur izostankov si imel/a v prejšnjem šolskem letu? (približno)

- ☐ Manj kot 10 ur
- ☐ 11-30 ur
- ☐ 31-60 ur
- ☐ 61-90 ur
- ☐ 91-120 ur
- ☐ 121-150 ur
- ☐ 151-180 ur
- ☐ 181-200 ur
- ☐ Več kot 200 ur

Q7 - Ali se ukvarjaš s kakšno obšolsko dejavnostjo?

- ☐ Da
- ☐ Ne

Q8 - Koliko ur tedensko nameniš obšolskim obveznostim?

Q9 - Koliko časa dnevno nameniš šolskemu delu? (povprečno)

- ☐ Manj kot 1 uro
- ☐ 1-3 ure
- ☐ 3-5 ur
- ☐ Več kot 5 ur

Q10 - Meniš, da vložiš v šolsko delo veliko truda?

- ☐ Da
- ☐ Ne

Q11 - Če si na prejšnje vprašanje odgovoril/a z NE, zakaj?

Možnih je več odgovorov

- ☐ Nimam volje/motivacije
- ☐ Po pouku nimam energije za učenje
- ☐ Raje preberem knjigo/pogledam serijo
- ☐ Drugo:

Q12 - Označi, ali se strinjaš z navedenimi trditvami o bodoči karieri.

	Se ne strinjam	Neodločen/a	Se strinjam
Za uspešno kariero sem se pripravljen/a odpovedati ustvarjanju družine.	☐	☐	☐
Za uspešno kariero sem pripravljen/a žrtvovati prosti čas.	☐	☐	☐
Za uspešno kariero nisem pripravljen/a žrtvovati ničesar.	☐	☐	☐
Uspešno kariero postavljam na prvo mesto.	☐	☐	☐
Za uspešno kariero sem pripravljen/a trdo delati, tudi nadure.	☐	☐	☐
Uspešna kariera je moj glavni dolgoročni cilj.	☐	☐	☐

Q13 - Označi, ali se strinjaš z navedenimi trditvami o ustvarjanju družine.

	Se ne strinjam	Neodločen/a	Se strinjam
V dobro družino sem se pripravljen/a odpovedati višjim položajem v službi.	☐	☐	☐
V dobro družino sem se pripravljen/a odpovedati daljšim potovanjem.	☐	☐	☐
Večjo željo si imam ustvariti družino kot pa si zgraditi uspešno kariero.	☐	☐	☐
Imeti svojo družino je moj glavni dolgoročni cilj.	☐	☐	☐
Ne želim si družine.	☐	☐	☐